ПОРОГИ

Культурно-політичний місячник для українців у Чеській Республіці
POROHY Kulturně-politický měsíčník pro Ukrajince v České republice

№ 3/2024, рік XXX | č. 3/2024, ročník XXX
Усі електронні випуски часопису "Пороги" знайдете на:
ukrajinci.cz/casopis-porohy



Ілюстрація на обкладинці: Olga Rodzik (instagram: olga.rodzik)

ІСТОРІЯ ШІСТДЕСЯТНИКІВ КРІЗЬ ПРИЗМУ СУЧАСНОЇ ВІЙНИ: УКРАЇНСЬКИЙ ІСТОРИК ТА КУЛЬТУРОЛОГ РАДОМИР МОКРИК

Наша редакція побувала на презентації нової книги українського історика, культуролога, наукового працівника Інституту східноєвропейських студій на філософському факультеті Карлового університету в Празі, Радомира Мокрика — "Бунт проти імперії. Українські шістдесятники", яка була видана чеською мовою. Ми поспілкувалися з автором, а що з цього вийшло — читайте в інтерв'ю на сторінках ***14-17****.*

2-9

Колонка в соцмережі; Хроніки громади; Культурні події; Новини; Волонтерське: куди задонатити; **Подія:** Усик не підвів;

10-17

Розмова з військовим; **Фронт:** Дрони йдуть на таран. Як розвивається тактика використання безпілотників в Україні;

18-22

Культурні мости через кіно: Чехія та Україна разом на екранах; **Здоров'я:** Профілактика болю в спині.



ПЕРЕДПЛАТА МІСЯЧНИКА "ПОРОГИ"

ВСЬОГО ЗА 500 CZK / РІК

РАЗОМ З ПОШТОВОЮ ПЕРЕСИЛКОЮ

Посилання на формуляр

Замовити часопис можна так:
вислати кошти на рахунок: **1925774379/0800**
і повідомити редакцію про оплату
та адресу замовника.

Інформація: **uicr@centrum.cz**
або на: **ukrajinci.cz/ua/casopis-porohy**

QR Platba

Пороги – культурно-політичний часопис для українців у Чеській Республіці. Виходить 12 разів на рік. № 3/2024, рік XXX. Підписано до друку 23 травня 2024 року. **Ел. пошта**: uicr@centrum.cz. **Інтернет-адреса**: www.ukrajinci.cz/ua/casopys-porohy/, реєстрація: МК ЧР/7044. **Номер готували**: Богдан Райчинець, Олексій Севрук, Тетяна Пилипчук, Олег Баланда. **Літературний редактор:** Богдан Козуб. **Художнє оформлення та верстка**: Тетяна Пилипчук, www.plttn.com. Використовуються повідомлення пресслужб посольств, інформагентств та ілюстрації з відкритих джерел. За достовірність викладених фактів відповідає автор статті. Редакція має право скорочувати матеріали і не поділяти поглядів автора. Часопис видається із фінансовою допомогою Міністерства культури ЧР. Видає: "Українська ініціатива в ЧР", Воцелова 3, Прага 2, ід. номер: 60448296; **контакт**: uicr@centrum.cz, www.ukrajinci.cz; Facebook.com/ukrajinska.uicr; **розрахунковий рахунок**: 1925774379/0800.

Porohy – kulturně-politický časopis pro Ukrajince v České republice. Vychází 12krát ročně. Název je odvozen od ukrajinského "porih" – práh, říční práh. Číslo 2/2024, ročník XXX. Uzávěrka: 23. Května 2024. **E-mail**: uicr@centrum.cz, **web**: www.ukrajinci.cz/cs/casopis-porohy/, registrační číslo: MK ČR/7044. **Číslo připravili**: Bohdan Rajčinec, Alexej Sevruk, Teťana Pylypčuk, Oleh Balanda. **Literární redaktor**: Bohdan Kozub. **Art director**: Teťana Pylypčuk, www.plttn.com. Používáme tiskové zprávy velvyslanectví, informačních agentur a ilustrace z otevřených zdrojů. Za pravdivost uvedených informací je zodpovědný autor článku. Redakce může krátit text a neshodovat se s názory autora. Časopis vychází s finanční podporou Ministerstva kultury ČR. Vydává: Ukrajinská Iniciativa v ČR, z.s., Vocelova 3, Praha 2, IČO: 60448296, **kontakt**: uicr@centrum.cz, www.ukrajinci.cz.; Facebook.com/ukrajinska.uicr, **číslo účtu**: 1925774379/0800.

MINISTERSTVO KULTURY

НОВИНИ КУЛЬТУРИ





Текст: **ОЛЕКСІЙ СЕВРУК**

Їх стає дедалі більше. Олексій Доричевський, актор і режисер. Ще торік я з ним робив інтерв´ю для часопису «Модерні дівадло» (4/2023), тоді він ставив гру в празькому театрі "Рококо". Тепер він постить фотки в пікселі, а я надсилаю скромні пожертви на FPV-дрони й засоби РЕБ для його підрозділу. Євген Спірін, уродженець Луганська. Звідти він вибрався ще у 2014 році, коли його «запросили» на підвал і там російськими методами пояснили, що жодної незалежної журналістики тут відтепер не буде. Автор чудових гостросюжетних оповідань із середовища луганського моргу і в минулому шеф-редактор інформаційного порталу "Бабель". Зараз проходить навчання й постить щоденник з казарми. Сергій Демчук, автор п´яти книжок, упорядник двох антологій, журналіст (наразі останнє місце роботи – "Український тиждень"). Тепер він запостив у фейсбук фото з маскувальною сумкою, написом «Поїхав. (...) Удачі нам всім». Діячі культури поповнюють лави ЗСУ. Згадані знайомі і друзі – це лише останні такі випадки. Загалом в українській армії понад три десятки осіб, з якими я знайомий з "культурного фронту". Люди з більшими чи (частіше) меншими здібностями до військової справи, проте з великим культурним капіталом, широким кругозором і часто, як то кажуть, зі зв´язками і можливостями виїхати з України, ідуть служити добровільно, слухаючись законів і власної совісті.

На празькому літературному фестивалі "Світ книги Прага" (22.–26. 5. 2024) вже традиційно було декілька гостей з України. Між ними, як і останні два роки, переважатимуть авторки. Зі Львова приїхала Катерина Міхаліцина, авторка щемких віршів про щоденне життя під час війни та дитячих книжок. Оксана Маслова, уродженка Одеси, представить книжку "Фенікси" – про натхненні історії українок, яка, як обіцяє авторка, допоможе кожній пройти шлях вимушених переселенок і успішно реалізувати себе на новій батьківщині. Книжка виходить синхронно українською й чеською. Чи не наймолодший гість фестивалю – Макс Бровченко, якому дванадцять. Його сім´ї вдалося виїхати з окупованого Бердянська. А його аутизм проявляється між іншим і тим, що Макс чудово малює.

Звісно, жодного "культурного фронту" не існує. Це всього лише красива метафора. Є тільки один фронт, той, який тримають бійці Збройних сил України. І завдяки їм тримається тил, в якому, в свою чергу, ми можемо почувати себе у відносній безпеці. Але це нікого не має заспокоювати. Перед нами сильний і хитрий, підступний і підлий ворог. Ми переможемо лише тоді, коли не дозволимо, щоб наш особистий досвід останніх років і попереднього життя, такий дуже різний, роз´єднав нас. А культура, власне, допомагає будувати мости між острівцями різного життєвого досвіду. І добре, що вона в нас є. ■

ПОПУЛЯРНИЙ УКРАЇНСЬКИЙ ГУРТ «БУМБОКС» ЗНОВУ ВИСТУПАТИМЕ В ЧЕХІЇ

Український гурт «Бумбокс» 30 жовтня 2024 року виступить у місті Брно в Чехії. Як повідомили музиканти, в жовтні вони поїдуть у тур Європою. Гурт виступить в 11 країнах – Фінляндії, Швеції, Нідерландах, Польщі, Чехії, Австрії, Словаччині, Швейцарії, Франції, Бельгії, Угорщині.

Мета концертів – збір коштів для ЗСУ.

«Так, ми співаємо і граємо музику, а ще купуємо мавіки, генератори, антени, реби, fpv і багато чого іншого. І одне з найкращих почуттів, коли хлопці й дівчата з передової кажуть: "Дякуємо. Передавайте на концертах привітання". Приходьте, ми передамо», – заявили музиканти гурту.

У Чехії поки що анонсовано концерт тільки в Брно. Він відбудеться 30 жовтня в Центрі культури První Patro (Dominikánská 342/19, 602 00 Brno-střed).

Початок концерту о 20:00.

Нагадаємо, що 14 листопада минулого року гурт «Бумбокс» виступав у Празі. В місті Брно гурт виступав улітку 2023 року. ■

gromada.cz



ГРОМАДСЬКА ОРГАНІЗАЦІЯ "СЛОВО 21" ГОТУЄ ВИСТАВКУ ПРО ДОСВІД ДІТЕЙ-БІЖЕНЦІВ ІЗ УКРАЇНИ

В рамках проєкту “Nejsme si cizí” буде представлено 25 автентичних пар взуття, привезених до Чехії українськими дітьми. Це взуття символізує їхні перші кроки на шляху, сповненому невизначеності та надії.

Кожна пара взуття супроводжуватиметься письмовою історією окремих дівчаток та хлопчиків віком від 2 до 12 років. На основі надісланих історій відберуть 4 дітей, з ними знімуть відео, які покажуть на виставці, звісно, за згодою їхніх батьків.

У такий спосіб відвідувачі зможуть співпереживати долі дітей та краще зрозуміти виклики, з якими вони стикаються в новому середовищі. Ця виставка – не лише заклик до співпереживання й солідарності, але й можливість поміркувати про актуальні соціальні проблеми та залучення біженців у чеське суспільство.

Щоб втілити цю ідею в життя, ГО "Слово 21" пропонує співпрацю, яка приведе до кращого співіснування та взаєморозуміння між біженцями та чеськими громадянами.

Виставка запланована на вересень цього року та проходитиме щонайменше у чотирьох містах Чеської Республіки (Прага, Брно, Пардубіце і Тепліце). Заявку на участь можете подати через телеграм-канал організації: @slovoproukrajinu

Проєкт “Nejsme si cizí” співфінансується Європейським Союзом в рамках національної програми Фонду притулку, міграції та інтеграції (AMIF) та бюджетом Міністерства внутрішніх справ Чеської Республіки (MVČR).

@SLOVOPROUKRAJINU

ДО ПРАГИ ПРИВЕЗУТЬ УНІКАЛЬНУ 200-ЛІТНЮ КАРУСЕЛЬ З ФЛОРЕНЦІЇ

Старовинну карусель із Флоренції встановлять біля Петршинської вежі в Празі. Атракція працюватиме з 25 травня до 29 вересня 2024 року.

Як повідомляє портал Праги, ця карусель була зроблена у 18-му сторіччі. Спочатку вона належала італійській родині Дельї Інноченті. Особливістю каруселі є різьблені вручну коні та екіпажі. Те, наскільки гарно все це збереглося, вражає. Це завдяки німецьким майстрам, які майстерно виготовили цю карусель. З моменту виробництва атракція пережила багато всього – її зняли в кількох фільмах світових режисерів, возили по всій Європі та протягом п'яти років виставляли в італійському розважальному парку Гардаленд.

У Празі атракція працюватиме з 9:00 до 21:00. Вартість – 100 крон за поїздку. Покататися можуть як діти, так і дорослі. ■ gromada.cz

ЗБІРКА «DRONY ZA UKRAJINU» ВІД ОРГАНІЗАЦІЇ «УКРАЇНСЬКА ІНІЦІАТИВА» ДАЛІ ТРИВАЄ

День Матері та День вишиванки позаду, але невпинний натиск ворога триває. Організація «Українська ініціатива» на платформі Donio оголосила збір на дрони для ЗСУ. Складна ситуація залишається на всіх прифронтових територіях України. Збір далі триває.

На що саме підуть гроші з цього збору?
Безпілотники, батареї, акумулятори, аптечки, допоміжне обладнання для лікарень, автомобілі та інші технічні аксесуари, необхідні для захисту України. Ми доставляємо допомогу прямо туди, де все потрібно. Ні складів, ні посередників, допомога йде безпосередньо відповідним підрозділам оборони.

Задонатити можна тут:
www.donio.cz/drony-za-ukrajinu

Ось так виглядають понад 60 дронів fpv, які нещодавно надіслали в Україну.
■ **пороги**



НЕОЧІКУВАНЕ ДЖЕРЕЛО ЕНЕРГІЇ ДЛЯ ЗАХИСНИКІВ ТА ВОЛОНТЕРІВ: БАТАРЕЙКИ

Було відміряно та розфасовано по пакетах 6 кг пальчикових батарейок. Потім відправлено в Україну на допомогу захисникам та волонтерам, які розподілили у складі інших постачань бригадам захисників.

Волонтери в Празі отримали батарейки, здані в пункті збору (за погодженням з організацією, що їх збирала). Вимірювання простим вольтметром показало, що близько 1/3 з них ще придатні для використання, а деякі навіть майже розряджені.

Якщо у вас є можливість скористатися хорошим джерелом 1,5 В - батарейок типу AA або AAA (в організації, яка бере на себе зобов'язання зі збору і дозволить вам використовувати батарейки), долучайтеся!



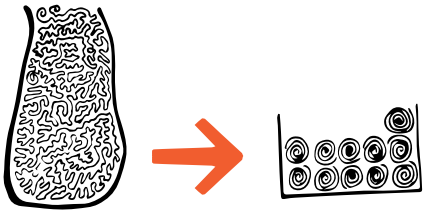
Ви можете виміряти їх безпосередньо (простим вимірювальним приладом у будь-якому магазині електротоварів) і принести підготовлені таким чином, або ж принести їх до нас, волонтери виміряють їх і передадуть захисникам чи волонтерам, які допомагають їм.

Адреса: Українська ініціатива в ЧР, Vocelova 3, Praha 2
Інформація: ivanhospodar@gmail.com.
■ **пороги**

БИНТИ ДЛЯ УКРАЇНИ — У ПРАЗІ ТРИВАЄ АКЦІЯ ДЛЯ ДОПОМОГИ ПОРАНЕНИМ УКРАЇНСЬКИМ ВІЙСЬКОВИМ

Волонтери привозять із чеського заводу еластичні бинти, які під час виробництва заплутались і на заводі були визнані непридатними. Українці спільно з чехами сортують їх, заново скручують та відправляють у госпіталі на фронт.

Охочі допомогти збираються в храмі Найсвятішого Серця Господнього. Волонтери збираються в понеділок, четвер і п'ятницю вранці (8.45—10.00),



а в понеділок і четвер ще й увечері (18.45—20.00). В середньому час роботи — 2—3 години. **Наразі організаторам найбільше бракує людських рук та порожніх коробок, у які можна складати готові бинти**, тож якщо бажаєте долучитися, приходьте.

Також нагадуємо, що волонтери у Празькій криївці далі збираються плести сітки щодня від 18.00 до 20.00, а в суботу-неділю з 16.00 до 20.00. **Контакт**: Оксана, 773 667 017 **Адреса**: Štítného, 38. Жижков (зупинка Lipavska). ■ **пороги**

ЗУСТРІЧІ-ДІАЛОГИ З ОЧІЛЬНИКАМИ ЕКУ «ЄВРОПЕЙСЬКИЙ КОНҐРЕС УКРАЇНЦІВ: АДВОКАЦІЯ УКРАЇНИ»

Делегація Європейського Конґресу Українців - European Congress of Ukrainians (EKU) з візитом побувала в Україні 15-18 травня 2024 р. з нагоди 75-літнього ювілею ЕКU.

Європейський Конґрес Українців - European Congress of Ukrainians (EKU)
WhatsApp community

Приєднуйтись до WhatsApp спільноти Європейського Конгресу Українців (ЕКU), де отримуватимете інформації про діяльність ЕКU і членських організацій.



На фото зліва-направо: Віктор Бандурчин, Зенон Коваль, Богдан Райчинець. Фото Наталії Павлишин, Центр комунікацій Львівської політехніки

Представниками делегації стали керівники Європейського Конґресу Українців Богдан Райчинець – президент ЕКU, голова організації «Українська ініціатива в Чеській Республіці», Зенон Коваль – член екзекутиви ЕКU, член ради директорів Світового Конґресу Українців, політичний радник Товариства українців у Бельгії та Віктор Бандурчин – секретар ЕКU, заступник голови Союзу русинів-українців Словацької Республіки.

У Львові 16 травня, саме в День вишиванки, відбулася презентація роботи ЕКU в заповненому залі Львівської політехніки. На заході були присутні ректор університету Юрій Бобало та голова Департаменту освіти Львівської ОДА Олег Паска.

Для цілісного розуміння ролі та значення Європейського Конґресу Українців, заступниця директора Міжнародного інституту освіти, культури та зв'язків з діаспорою Оксана П'ятковська презентувала присутнім історію діяльності ЕКU впродовж 75 років, розповіла про найславетніших його діячів та про виклики, яким довелося протистояти в процесі згуртування українських громад Західної Європи і проведення серед громадян країн, у яких проживали українці, наполегливої просвітницько-агітаційної діяльності щодо прагнення здобуття незалежності України.

Богдан Райчинець основними своїми завданнями визначив підтримку української мови й культури та гарантування якісної української освіти, щоб якнайменша кількість українців зазнавала асиміляції. Не менш важливою є активна підтримка України у війні та допомога у подоланні викликів, які постали перед нашою державою внаслідок повномасштабної агресії рф. Так, завдяки потужній інформаційній кампанії, в Чехії зібрали мільйони доларів на підтримку ЗСУ, і такий громадський активізм дуже згуртовує українців, сприяє лобіюванню інтересів України у Європі, долаючи потужний опір російської агентури.

Як фахівець із зовнішньої політики, Зенон Коваль висловив бачення, що нинішньому студентству слід робити акцент на вивченні іноземних мов, які є інструментом для контактів із партнерами та формулювання українського бачення майбутнього своєї Батьківщини за кордоном, поширення саме українських наративів у країнах перебування. На прикладі життєвої історії свого батька Омеляна Коваля він проілюстрував, наскільки важким завжди було завдання згуртовувати людей, але водночас якими вагомими були результати, адже закордонне українство стало впливовим і визнаним учасником світових соціокультурних процесів, політичним суб'єктом, який впевнено стоїть на захисті суверенітету нашої країни, протистоїть викликам інформаційної війни та забезпечує максимальну підтримку України на світовій арені в час великого випробування.

Голова експертної ради при департаменті освіти і науки Львівської обласної державної адміністрації Степан Давимука відзначив, що були часи, коли голос України звучав саме голосом діаспори, тож Україна має завжди бути вдячна за це.

ЕКU презентував адвокаційну та громадську роботу організації, а також виступив на телеканалі "Еспресо".

У рамках поїздки заплановані зустрічі з партнерами ЕКU з київського офісу, а також робочий візит до Тернополя, під час якого передбачені зустрічі з керівництвом Тернопільської обласної ради, Тернопільської обласної військової адміністрації та із міським головою Сергієм Надалом.

В Тернополі 17 травня під час зустрічі із заступником голови Тернопільської обласної ради Володимиром Болєщуком обговорили такі питання:

- співпраця Тернопільської обласної ради з ЕКU та його відділеннями в різних країнах Європи щодо пошуку регіонів і міст-партнерів для Тернопільщини та громад краю;
- співпраця Тернопільської обласної ради з ЕКU та його членами – громадськими організаціями з країн ЄС щодо спільної подачі заявок до програм, які фінансуються з бюджету ЄС. ■ **пороги**

ДОВІДКОВО:

Європейський Конґрес Українців – об'єднання українських організацій, яке було створено в січні 1949 року в Лондоні для організації роботи українських громад Західної Європи з метою утвердження їх провідної ролі в питанні правдивого пояснення української національної справи в країнах проживання українців та проведення кропіткої просвітницько-агітаційної діяльності серед корінного населення стосовно віковічної української ідеї – здобуття українським народом незалежності і створення самостійної, соборної Української держави.

КОНСУЛЬСЬКІ УСТАНОВИ ВІДНОВЛЮЮТЬ НАДАННЯ ПОСЛУГ ЧОЛОВІКАМ 18-60 РОКІВ ЗА КОРДОНОМ

Міністерство закордонних справ України заявило, що "технічна пауза в прийомі нових заяв на надання консульських послуг від окремої категорії громадян України добігає кінця".

Тож з 18 травня чоловіки призовного віку знову зможуть подавати заяви на вчинення консульських дій за кордоном. Щоб отримати ці послуги, чоловіки повинні подавати спеціальний документ.

Як пояснило МЗС, згідно з новим законодавством, поряд із документами, які необхідні для отримання обраної консульської послуги, такі заявники мають також подати свій військово-обліковий документ (ВОД) у паперовому або електронному вигляді (е-ВОД).

При цьому слід звернути увагу, що паперовий документ можна буде подавати лише до початку роботи електронного кабінету призовника, в якому кожен зможе самостійно сформувати електронний документ.

Далі цитуємо Міністерство:

Що таке паперовий військово-обліковий документ (ВОД)?

"Паперовим військово-обліковим документом є посвідчення про приписку до призовної дільниці (видається призовникам) або військовий квиток чи тимчасове посвідчення військовозобов'язаного (видається військовозобов'язаним).

Отже, призовникам потрібно мати посвідчення про приписку до призовної дільниці, а військовозобов'язаним і військовослужбовцям – військовий квиток або тимчасове посвідчення.

Паперові військово-облікові документи діятимуть лише до моменту запуску електронного кабінету призовника. Після його запуску діятимуть електронні військово-облікові документи, які кожен заявник зможе самостійно сформувати онлайн в електронному кабінеті.

Що таке електронний військово-обліковий документ (е-ВОД)?

Це електронний документ, який відображається в застосунку на смартфоні користувача та містить перевірені дані з Єдиного державного реєстру призовників, військовозобов'язаних та резервістів.

Починаючи з 18 червня, його можна буде сформувати самостійно після актуалізації власних даних в Е-кабінеті. Для отримання консульської послуги електронний військово-обліковий документ має бути достовірним і актуальним, тобто сформованим не раніше ніж за 3 дні до звернення до консульської установи. Зіскануавши код зі смартфона заявника, консул зможе у режимі реального часу отримати підтвердження актуальності військово-облікових даних заявника та можливості отримати консульську послугу.

Що робити, якщо електронний кабінет призовника ще не запрацював, але і паперового документа немає?

Громадянин України може скористатися тимчасовою альтернативною опцією: стати на тимчасовий консульський облік, чи оновити свої дані консульського обліку й тоді подати заяву на отримання консульської послуги, не маючи електронного чи паперового військово-облікового документа.

Перелік документів, необхідних для взяття на тимчасовий консульський облік міститься у відповідному розділі на сайті закордонної дипломатичної установи, яка надає цю послугу для мешканців свого консульського округу.

У разі наявності дозволу на проживання в іноземній державі, громадянин має також додати копію такого дозволу до документів для взяття на облік.

Коли можна не подавати паперовий чи електронний військово-обліковий документ для отримання консульських послуг?

Паперовий чи електронний військово-обліковий документ для отримання консульських послуг можна не подавати у трьох випадках.

По-перше, якщо йдеться про оформлення посвідчення особи на повернення в Україну (т. зв. білий паспорт).

По-друге, коли консульська дія вчиняється в інтересах дитини, другий з батьків якої є іноземцем або особою без громадянства.

По-третє, якщо за консульською послугою звертається арештований або позбавлений волі заявник.

Що робити, якщо немає паперового військово-облікового документа та закордонного паспорта?

Для взяття на тимчасовий консульський облік наявність закордонного паспорта обов'язкова. У такому разі громадянин має дочекатися 18 червня, коли, згідно з повідомленням Міністерства оборони, в електронному кабінеті призовника з'явиться можливість сформувати електронний військово-обліковий документ. Сформувавши такий документ, громадянин зможе звернутися з ним до консульської установи для оформлення закордонного паспорта.

Для громадян, які не мають закордонного паспорта, також залишається доступною можливість оформлення посвідчення особи на повернення в Україну (т. зв. білий паспорт).

Що таке електронний кабінет призовника, військовозобов'язаного та резервіста та коли він запрацює?

Електронний кабінет призовника, військовозобов'язаного та резервіста — один з методів оновлення військово-облікових даних. Згідно з інформацією Міністерства оборони, електронний кабінет буде реалізований у форматі мобільного застосунку "Резерв+", який можна буде завантажити лише з офіційних маркетів App Store та Google Play.

Застосунок для військовозобов'язаних з'явиться 18 травня, аби в кожного була можливість виконати свій обов'язок та уточнити свої контактні дані. Докладні інструкції щодо роботи мобільного застосунку вже оприлюднюються на ресурсах Міністерства оборони: Facebook, Telegram, YouTube.

В мобільному застосунку для військовозобов'язаних можна буде уточнити мобільний номер телефону, місце фактичного проживання та адресу електронної пошти, як це визначено законодавством.

З усіх питань щодо роботи застосунку можна буде звертатися у службу підтримки, яку забезпечує Міністерство оборони України. Додаткова інформація буде опублікована у день запуску сервісу.

Нагадаємо, 23 квітня українських чоловіків призовного віку, які перебувають за кордоном, обмежили в їхніх правах на отримання консульських послуг. В Празі українцям перестали видавати готові паспорти в Паспортному сервісі. 17 квітня в газеті «Голос України» було офіційно опубліковано новий закон про мобілізацію, який набирає чинності 18 травня. Після цього чоловіки віком від 18 до 60 років протягом 60 днів мають уточнити свої військово-облікові персональні дані.

■ gromada.cz

УСИК НЕ ПІДВІВ:

ВІДНИНІ САМЕ УКРАЇНЕЦЬ – ОБЛИЧЧЯ СУЧАСНОГО ПОКОЛІННЯ

Ну що - в нас є абсолютний чемпіон у хевівейті.
Ця подія навіть не спортивна. Це політична, ідеологічна, культурна, історична перемога. Це національний престиж.

Текст: Джон Смітт, блогер

На відміну від всіх інших спортивних подій, де хтось з кимось постійно б'ється, зараз це вперше за 25 років дві нації вирішували: хто з них має найсильнішого в світі бійця. Канелло, Ломаченко, Кроуфорд - це все круто. Але саме королівський дивізіон у боксі це окремий вид спорту. І дві нації, які удостоїлися права визначити найсильнішого, це не американці, серед яких найбільше легенд спорту, не мексиканці, відомі своїм жорстким характером, і не всякі лузери, які помилково вважали себе вєлікой нацией. Це - українці. А протистояли нам – британці, нація, яка і винайшла бокс.

І віднині саме українець - обличчя сучасного покоління.

Це значно більше за звичайне гладіаторське видовище. Зійшлися два мультимільйонери перед іншими мультимільйонерами й сотнями мільйонів перед екранами. От тільки у боксі, на відміну від футболу, де такі ж мільйонери ганяють м'яча по полю, можна втратити життя. А здоров'я – це вже 100%. Найточніше визначення дійства – це лицарський турнір. Найсильніші багаті чоловіки планети з'ясували, хто із них найсміливіший і найблагородніший ідальго.

І українець в цьому лицарському турнірі показав, хто є найблагороднішим. У 9-му раунді, коли Ф'юрі уже бовтало по рингу, за секунду до того, як рефері втрутився, Сашко міг його добити. Це зняло б усі питання, і Ф'юрі після бою вже б не зміг казати, що "його обікрали". Але було видно, як в момент команди рефері "стоп!" Усик в останню мить зупинив кулак біля голови Тайсона.

Нащо батька сімох дітей перетворювати на інваліда?

Ось той вияв благородства й порядності, який важливіший за мільйони, перемоги й титули. Тому не дарма у коментарях іноземці тепер пишуть:

– Finally a boxer who is respectful and honorable. A role model, who showed the world that he could. ("Нарешті боксер шанобливий і з честю. Рольова модель, він показав світові, що він може").

В чому сенс нашої культури?

Наша культура це навіть не те, що Усик вийшов одягнутий у вишиванку, з портретом нашого Олександра Мацієвського, розстріляного орками за "Слава Україні". Хоча це дуже важливо, що ми фіксуємо, що нашого підло страченого воїна ми не забудемо й це не простимо. І навіть те, що Усик світу продемонстрував нашу національну культуру, вдягнувши після перемоги мазепинку.



Немає сенсу від такої культури, якщо ти після перемоги плюнув у переможеного супротивника, а потім стрибнув вперед ногами із клітки на когось із публіки. **Наша культура - це ось ця демонстрація образу українця світові.**

Це цінність, яку мало хто повністю розуміє. В політичному ж плані подія важлива тою перемогою, що для нас важлива присутність України на Близькому Сході. Організатори турніра – саудівські шейхи виклали 100 мільйонів доларів. Ніхто не викладає 100 мільйонів баксів за право організува-

ти таку подію, якби такі івенти нічого не вирішували. Саудити хочуть показати світу, що вони не діра, де принц вбиває журналістів, а - центр світової тусовки. Альтернатива Ірану. Тут збираються світові зірки й легенди спорту - Роналду, Неймар, Джошуа, Льюїс, Клички, ручкаються між собою і з місцевими шейхами в тюрбанах, як старі знайомі.

І Україна допомогла саудитам у їхніх політичних цілях. Наша дипломатія, яка зобов'язана працювати на Близькому Сході, щоб позбавити нашого ворога впливу в цьому куточку планети, зараз буксує. Тому працює культурна дипломатія. Як ізраїльський міністр закордонних справ призначає учасницю Євробачення культурним послом у Європі, так і ми відправили своє культурне посольство. Ми як країна маємо можливість змагатися асиметричними засобами, працювати на рівні низових контактів, і завдяки Усику ми використали цю можливість на повну.

Також важливо, що приїхав не українець-"раб" якогось західного промоутера. На пресконференції навпроти промоутерів і тренерів з Британії та США сиділи промоутери і тренери з України. І за те, що ми зараз маємо чудову можливість не шмигати носом: "Знову нас бідних обікрали судді, бо ж британці-американці вищі, а ми що - маленькі люди", - тут маємо дякувати братам Кличкам. Це вони в свій час проторували шлях і зараз забезпечили тил нашому бійцю.

А в психологічному змаганні особисто для мене була цікава зміна в характері Ф'юрі. Фактично Усик перед боєм зумів зробити неможливе - "відключив" ірландцеві язик. Відомий своєю патентованою ірландською балаканиною Ф'юрі, якою він ще до бою психологічно продавлює всіх своїх опонентів,

> *Усик став рольовою моделлю у світі. І ця світова рольова модель - українець.*

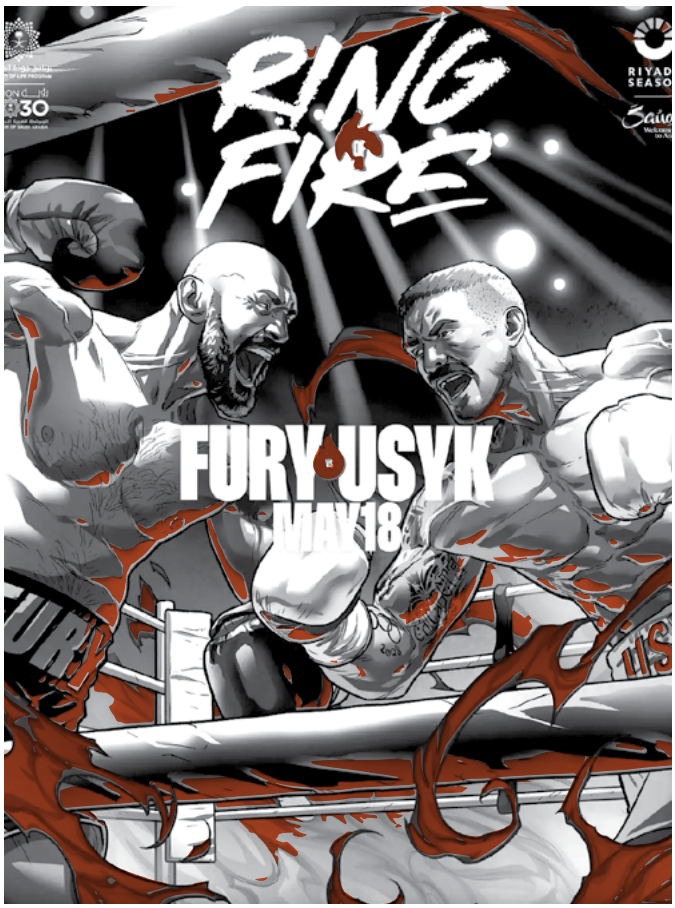
цього разу Ф'юрі був... не в своїй тарілці. Ні, він як завжди спробував проти Усика весь свій звичний набір психологічних інструментів. Ще задовго до бою – а фактично їхнє психологічне протистояння почалося ще за роки - Ф'юрі спершу корчив друга Усика, ліз обніматися наче вони старі знайомі. Потім через секунду ображав. Потім знову ліз обніматися. А потім перед боєм на пресконференції взагалі двічі поліз буцатися лобом. Ф'юрі намагався психологічно розхитати Усика, щоб той не знав, чого очікувати.

І такі змагання цікаві з точки зору змагань двох фактично військових традицій, різних прийомів і методів боротьби.

Але вже тоді, за роки до бою, одразу було видно, що ця стратегія Ф'юрі на Усику дає осічку. І перед боєм саме Ф'юрі психологічно виглядав розгубленим. Його найкращі прийоми не працювали проти українця, а експерти з подивом коментували, що, здається, вперше саме Усик зумів залізти Ф'юрі в голову.

Не дивно, що батько Ф'юрі перед боєм верещав, кидався і таки вдарив головою хлопчину із команди Усика. Очевидно, підсвідомо вже відчував небезпеку і став боятися за сина. І це, як на мене, дуже важливо з точки зору рольової моделі, яку представили українці.

Тоді як пропаганда Москви працює, а деякі наші співвітчизники допомагають ліпити нам у світі образ корумпованої "фейлд стейт", Усик представив нас благородними людьми. Нас побачили не крикливими мавпами, хуліганами і бидлом, а благородними людьми з гідністю. І в результаті "відомий ірландський трешток" став просто дзижчанням мухи об скло.



А хлопчина, якого розсік батько Тайсона, взагалі для британців, судячи з їх коментарів, виглядає як герой.

З точки зору спорту цей бій просто шедевр.

Усик став рольовою моделлю у світі. І ця світова рольова модель - українець. Ф'юрі не просто 2-метровий "ідол". Це суперталановитий боксер. Навіть унікальний. При його габаритах носити на ногах таку тушу... Як він несподівано і з яких кутів викидає удари, що навіть Усик зі своїм захистом їх постійно не бачив і пропускав. Який в психологічному плані він жорсткий і весь час небезпечний.

Не дивно, що багато експертів перед боєм казали заїждже-не: "*Хороший великий боксер завжди переможе хорошого маленького*". Але я особисто вважав: Усик його вимотає і в фінальних раундах нокаутує або виставить дурнем.

Так і сталося. Усик має одну сильну рису: він не підводить. Він постійно контролює ситуацію і вселяє впевненість. Він надзвичайно сфокусований. Не дозволяє збити фокус невдачами (а бій переносили 3 рази - 7 місяців підготовки в залі!). Приклад нам всім, хто розгубився після якихось невдач контрнаступу на фронті. Усик не просто "хороший маленький боєць". Він ВЕЛИКИЙ маленький боєць.

І коли в 9-му раунді Ф'юрі попер на нього з ударами, перед тим уже похитнувши Усика декілька разів у 6-му раунді, Усик замість того, щоб закритися, уникати, перечікувати, в якусь мить вибухнув і вдарив двійку назустріч.

А далі всі бачили.

Колись у моєму залі на стінах висіли портрети Майка Тайсона, Льюїса, Шугара Рея, Мохамеда Алі, братів Кличків. Тепер у молодого покоління буде висіти портрет найтитулованішого у світі - портрет українця.

Подяка тобі, Сашко. ■

СЕРЖАНТ ВОЛОДИМИР ОНИЩЕНКО: З МУЗИЧНОЇ СЦЕНИ В ОКОП

Про складнощі армійського життя, неспроможність української попкультури та обов'язок перед власним сумлінням

Розмову провів: Олег Баланда

Ми поспілкувались із сержантом 1-го батальйону оперативного призначення 14-ї бригади НГУ "Ягуар" – Володимиром Онищенком. До війни він був власником музичної студії та музикантом. Записи, концерти й турне змінилися військовим статутом і необхідністю обороняти Україну.



— Розкажи, як ти потрапив до війська?

— О, це така історія, досить поширена серед людей, які в перші дні пішли. Розповім, що хотів зробити, які думки й відчуття мав, коли все почалося. 24 лютого, в перший же день, я спробував долучитися до друзів із молодіжної організації, активістів, які не є військовозобов'язаними, але могли вирушити на фронт. На жаль, з ними нічого не вийшло. Я повернувся додому й поставив собі одне запитання: чи зможу жити далі з думкою про те, що я не був ніяк залучений у цей історичний момент? Вирішив, що не зможу, й пішов у військкомат.

— Які навички з цивільного життя тобі знадобилися в армії?

— Насправді дуже багато, тому що в армії велика потреба в тій же самій комп'ютерній грамотності чи просто свіжому погляді на деякі речі. Творча "жилка" допомогла. Я рік служив на посаді штаб-сержанта служби інформації та комунікації й займався "медійкою" бригади. Тобто всім, починаючи від написання статей, фотографування й фільмування, закінчуючи рекрутингом, генеруванням ідей

щодо того, як ефективніше залучати в армію людей або висвітлювати роботу бригади чи підрозділу. Це колишня моя посада.

— А зараз чим займаєшся?

— Я перейшов з управління бригади в управління батальйону, але так детально не можу розповідати, бо це суперечить внутрішньому статуту батальйону. Однак творчості теж вистачає. Зокрема, зараз на мені соцмережі батальйону, тому що ніхто не вміє навіть відео публікувати, як належить.

> *Російськомовні артисти працюють з єдиною метою — розмити наші культурні кордони, щоб довести, що ми "один народ"*

— Це ви придумали рекрутувати Жадана й інших медійних чоловіків до армії?

— Ні, але я знаю, що вони йдуть, тому що знають точно, що потраплять у більш комфортні умови й будуть займатися роботою за своїм профілем. Це теж важливо, це теж рухає армію.

Просто військові старої генерації, "динозаври", змирилися з тим, що вони не все знають і розуміють. І є деякі речі, в яких вони просто "нулі". Тому й дозволили таке.

— Маєш на увазі, дозволили не змушувати медійних людей ганяти по траншеях?

— Ні, це теж потрібно. Але в деякий момент у глухий кут зайшло багато людей, особливо серед керівництва, в тому плані, що вони не освоїли сучасні методи пропаганди, реклами, медійності. Зрозуміли, що це вони не опанують. Тому творчим і відомим дозволили цим займатися та створюють під них посади.

— До війни ти був музикантом, тобто маєш зв'язок із культурою. Розкажи, чи здатна культура взагалі запобігти такій події, як війна? Чи можна було щось зробити, щоб не допустити вторгнення?

— Ні. Я думаю, творчі люди глибше занурюються в розуміння процесів, хоча не зовсім мають можливості й слова, щоб передати це. Принаймні в Україні це так працює. Вони все-таки більше відірвані від реальності чи й узагалі повністю від неї абстраговані й живуть у своїй бульбашці. Я не кажу за всіх, але більшість з них просто знайшла нову нішу, яка з'явилася після початку повномасштабного вторгнення, та продовжує на ній заробляти. Тобто вони адаптувалися, грубо кажучи, пристосувалися. До них маю багато питань.

— Тобто можемо стверджувати, що культурна еліта, чи так звана мейнстрімна культура, вона не відбулася як якийсь двигун національної свідомості. Чи я помиляюсь?

— Я вважаю, що все-таки ні. Вони використали актуальну тему для народу й паразитують на ній, незалежно від того, яка насправді ситуація. Хоча є порядні артисти, але здебільшого це бізнес, шоубізнес. Їм треба демонструвати шоу.

— Тобто маєш на увазі, що в нас шоубізнес підмінив культуру, грубо кажучи?

— Ну так, сто відсотків.

— А яке твоє ставлення до українців, які досі зберігають сентименти до російської культури? І що б ти міг їм сказати?

— Альтернатив дуже багато, особливо коли знаєш мови. Англійську, до прикладу. Тоді відкривається насправді великий світ мистецтва. Думаю, саме через мову вони так вхопилися за російських письменників, музикантів. Не хочуть собі завдавати розумового навантаження.

Я насправді підтримую, коли відмежовуються від російськомовного продукту, чи то з Росії, чи з України, не важливо. Тому що вона все ще з'являється – російськомовна українська музика. Ми ж не можемо сказати, що це російський співак, якщо він українець, але співає російською.

Для себе я закрив це питання повністю на 100%. Тобто мені деякі артисти подобалися, а зараз я принципово їх не слухаю. Тому що в цій ситуації вони всі працюють як один механізм, з метою розмити наші культурні кордони й довести, що ми "один народ". А стосовно тих людей, які продовжують це



виправдовувати та споживати — нехай намагаються розвиватися всебічно й шукати культурний продукт у більш здорових суспільствах світу.

— Політика влади з питань мобілізації залишає бажати кращого. Скажи, чи маєш ти уявлення, яким чином можна було б покращити мотивованість громадян щодо рекрутингу до війська?

Ну, по-перше, найголовніша проблема влади в питанні мобілізації – те, що вони дуже сильно провалили терміни. А по-друге, якщо поставити це на нормальні рейки в плані реформи — прибрати ТЦК, зробити рекрутингові центри, медіацентри різних бригад... І робити це потрібно було ще півтора року тому, тоді це було б ефективніше, можливо б кадрового дефіциту такого не було. По-третє, коли я, як військовий, бачу в новинах про випадки боротьби з корупцією — мені дуже неприємно.

Війна відбувається не тільки на лінії зіткнення, вона відбувається в усіх сферах, усюди, де можна впливати на людей.

— Розкажи про свій підрозділ, наскільки це можливо. Які завдання виконуєте, якісь цікаві історії зі служби, або що наболіло.

— Це 1-й батальйон оперативного призначення «Ягуар», 14-ї бригади Національної гвардії. Підрозділ воює дуже-дуже тривалий час. Усередині нього були здійснені певні реформи, перехід на більш натівську систему керування. Це автономний організм, який може воювати своїми силами й засобами тривалий час. Єдине, що замість ротацій кожні 90 днів за статутом, у нас ротації без обмежень у часі. Останні 10 місяців, навіть більше, ми перебуваємо на Запорізькому напрямку, без виходів. Воюємо ефективно. Тут порядковий номер теж має значення: якщо, наприклад, у бригаді є 5 батальйонів, то перший буде найпотужніший, найефективніший. Принаймні, там, де я був, так складалося. Намагаємося його рекламувати окремо.

Є медійні підрозділи, досить популярні, в яких вкладаються значні гроші в медійку. А є підрозділи, як наш, які теж ефективно воюють, але при цьому вкладати свої гроші немає змоги. А від держави чи командування батальйону отримати фінансування – нереально.

— А яким чином ви тоді отримуєте боєприпаси?

— Для цього власне існує армія: танки, бронетранспортери, БК до всього, майно, харчі тощо – це все їхня відповідальність. А самою війною, безпосередньо бойовими діями, плануванням задач, на доступному нам рівні – цим усім займаємося ми.

І все не просто існує, стоячи на місці – війна вимагає постійних видатків.

— На фоні корупційних та комунікаційних скандалів, котрі постійно бентежать наш інформаційний простір, деякі люди втрачають мотивацію навіть донатити. Що б ти хотів сказати цим людям, щоб якось умотивувати їх?

— З власного досвіду – навколо мене сформувалося таке оточення, яке дуже допомагає. Коли я прошу задонатити, то вони донатять. Я думаю, що кожній людині важливо, попри корупцію або взагалі ситуацію в суспільстві, підтримувати своїх людей, які зараз воюють або причетні до війська. Потрібно свої думки й усю свою допомогу спрямовувати їм, і мотивацію черпати саме від них. Тобто не варто надто спиратися на загальне уявлення про армію, бо в армії є абсолютно різні люди. Найкраща мотивація — це підтримувати людей, яких особисто знаєш і хочеш їм допомогти, тому що вони воюють за виживання наших людей. Навіть не за територію, бо це просто земля, а за людей, бо Україна — це ж люди.

— Перебуваючи в епіцентрі подій, яким тобі вбачається закінчення війни?

— Складно сказати. Коли я цікавлюся якимись глобальними речами, які напряму не залежать від мене або не підпадають під мої обов'язки на службі — мій настрій починає погіршуватися. Я зараз більше фокусуюся на наявних задачах, які зараз переді мною стоять. Я б порадив усім військовим фокусуватися на своїй роботі. Багато не лізти думками в глобальні речі, на які ми не впливаємо. Наша робота впливає, але якщо вона потерпає від думок глобальних, тоді й наш вплив меншає.

Однак вважаю, що в будь-якому разі все закінчиться на політичній арені. В наш час дві великі потужні сили не можуть закінчити війну просто як футбольний матч. Просвистів свисток – хтось забив більше голів і переміг. Так воно точно не буде. Завершення таких подій відрізняються дуже сильно від початкових умов.

— Чи не здається тобі, що може відбутися, як, наприклад, у війні Іраку з Іраном, коли вони 10 років воювали й в результаті всі вийшли без видимих для себе перемог, тільки з жертвами?

— Так, це більш імовірний сценарій у нашій війні, я так вважаю. Поки розклад сил такий, як зараз, то війна може тривати вічність. Або, скажімо, як в Африці: війни там постійно тривають, а ти вже й нічого не знаєш про них.

На жаль, так може бути й у нас. Тим паче, що емпатію здобути взагалі дуже складно в такому випадку, бо війна це не те, за що люди звикли переживати. Тобто це не акт тероризму якийсь, це не велике стихійне лихо, яке близьке всім. Хоча насправді тут війна з таким ворогом, який робить страшні речі, яких не робилося вже дуже давно. Більшість людей, які востаннє таке переживали, вже померли від старості. Й дуже складно, мені здається, пересічному американцю співчувати нам щиро.

Тому ми почали колись цей хештег поширювати, що Росія – країна терористів. Бо тероризм зрозуміліший суспільству, ніж війна такої сили. Вони просто не можуть повірити, що це відбувається. А з тероризмом американці стикалися часто останнім часом.

Ну от таке наше завдання – щоб здобувати емпатію людей і підтримку в сучасному світі, треба щось таке видумувати на політичній арені, щоб це якось торкалося душ людей.

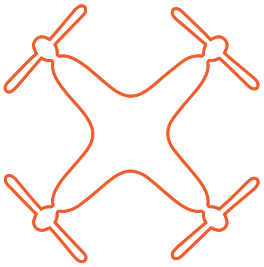
— Розкажи про найбільш нагальні потреби підрозділу.

— Оскільки найбільш розвиненим у батальйоні є підрозділ ударних БПЛА, то ми постійно потребуємо мавіки. Ми працюємо мавіками, це дуже зручний прилад, який заміняє 90% потреб підрозділу, таких як вогневі засоби, піхотинці, розвідка. Тобто це те, що потрібно завжди. У нас постійно в небі чергують 3-4 мавіки, а втрачаємо їх щоденно. Коли ми виконуємо задачу, втрачаємо безпілотник. І це найголовніша потреба, поки альтернативи немає.

— Що б ти хотів побажати тим, котрі зараз перебувають за кордоном?

— Я хочу, щоб вони розуміли, що тут перебуває дуже багато розумних людей, які взяли на себе обов'язок виконувати необхідні завдання у війську сумлінно й добровільно. Ті, хто виїхали, повинні відчувати себе українцями й розуміти, що ті, хто залишилися, зробили це, бо хочуть створити сучасну країну й покінчити з цими вічними проблемами, які йдуть від нашого сусіда (РФ). Що треба нам допомагати й усіляко підтримувати. І сподіватися не на те, що всі виїдуть, а навпаки, після визволення почнуться реформи, бо влада оновлюється. Є надія, що в нас все вийде, тож нас треба підтримувати. ■

Допомогти підрозділу можна за QR посиланням на MonoBank "Дрони для Ягуара"



ДРОНИ ЙДУТЬ НА ТАРАН. ЯК РОЗВИВАЄТЬСЯ ТАКТИКА ВИКОРИСТАННЯ БЕЗПІЛОТНИКІВ В УКРАЇНІ

Замість випадкових зіткнень між дронами в українському небі сьогодні дедалі частіше відбуваються цілеспрямовані ворожі тарани й перехоплення, коли маленькі квадрокоптери атакують великі бомбардувальники.

Автор книжки "Ройовий десант: як маленькі дрони завоюють світ", який стежить за передовими військовими технологіями загалом і роботизованими системами зокрема, написав у журналі "Форбс": "З такою кількістю дронів з обох сторін на фронті неминучі сутички. З 2022 року час від часу відбувалися "собачі бої", коли оператори використовували свої беззбройні машини, щоб збити супротивників у небі. Однак зараз ми спостерігаємо іншу картину. Замість випадкових зіткнень відбуваються цілеспрямовані перехоплення, коли маленькі квадрокоптери атакують великі бомбардувальники".

Це схоже на картину Першої світової війни, коли ранні біплани еволюціонували від розвідників до легких штурмовиків, а потім винищувачів, основним завданням яких було збивати атакувальні бомбардувальники та панувати в повітрі. Це було необхідно, оскільки ефективно протистояти літаку може лише інший літак. Майже сто років по тому такі самі події в мініатюрі розгортаються в боротьбі за контроль над повітряним простором на низьких висотах, де літають безпілотники.

Полювання на "Бабу Ягу"

Українські важкі бомбардувальники "Баба Яга" літають уночі, скидаючи кілька бомб із високою точністю, щоб знищити танки та інші транспортні засоби, сіючи страх серед російських військ. Їх можна почути, але не побачити. І спочатку росіяни не могли знайти дієвий спосіб збивати їх, окрім інколи дієвого глушіння. Зараз з'являються відео, на яких російські БПЛА навмисно шукають і таранять "Бабу Ягу".

Це відбувається не випадково.

"Зараз на фронті проводяться офіційні тренування з певними батальйонами, де бій безпілотника з безпілотником включений до курсу підготовки пілотів", — сказав Семюель Бендетт, експерт із російських безпілотників і радник Центру військово-морського аналізу.

Оператори дронів погано орієнтуються в ситуації, оскільки можуть дивитися лише вниз і вперед. Тому їх атакують згори і ззаду, щоб досягти ефекту несподіванки.

Окрім БПЛА, росіяни також атакують "Бабу Ягу" стандартними квадрокоптерами. У цьому випадку найкращою тактикою для неозброєного нападника є падіння на "Бабу Ягу" згори, щоб ротори "Баби Яги" зламалися від контакту з корпусом атакувального дрона. Атакувальний дрон буде втрачений, але це вигідний обмін на один із найбільших українських безпілотників.

Росіяни також модифікують безпілотники, щоб зробити їх ефективнішими в повітряному бою. У березні одна з російських груп продемонструвала новий безпілотник, відомий як "Таран" — квадрокоптер, оснащений металевими спицями, що дають змогу безкарно пошкоджувати лопаті гвинта противника.

Такий тип модифікації може бути натхненний щорічним змаганням DroneClash, що проводиться в Нідерландах. Це гра на захоплення прапора, в якій команди повинні знищити безпілотники супротивника в повітряному бою, а безпілотники оснащені списами, ланцюгами та іншою зброєю.

Тактика українських безпілотників

Українські сили також використовують схожу тактику проти російських ударних безпілотників. Наразі немає відеозаписів перехоплення "Шахедів" із БПЛА. Можливо, американські безпілотники мають певний успіх у перехопленні "Шахедів", але подробиці не розголошуються з міркувань безпеки.

Є безліч відео, на яких українські оператори збивають менші російські ударні безпілотники. Логіка цих перехоплень очевидна: ракети ППО — рідкісний і дорогоцінний актив, який коштує сотні тисяч доларів і більше. І зарезервовані вони для основних загроз, таких як крилаті ракети. Безпілотників FPV вартістю кілька сотень доларів є достатньо, тож має сенс використовувати їх там, де це можливо.

У міру того як Україна розробляє більші, далекобійні FPV, їх також можна буде використовувати для протиповітряної оборони.

Цього тижня було презентовано новий безпілотник-камікадзе "Укроланцет", який, окрім як уражати наземні цілі, може також атакувати низькошвидкісні літальні апарати, зокрема російські безпілотники "Орлан-10" і "Шахед", за допомогою системи машинного зору, яка допомагає перехоплювати їх.

Дрони в ескорті

Тактика постійно змінюється. Оскільки росіяни почали перехоплювати нашу "Бабу Ягу", українці стали надавати своїм бомбардувальникам винищувачі для супроводу.

Сем Бендетт згадує російські повідомлення про те, що бомбардувальники "Баба Яга" бачили в парах у супроводі групи БПЛА. Цей ескорт постійно оновлюється, оскільки батареї розряджаються, а БПЛА повертаються для заміни батарей і замінюються іншими. БПЛА можуть діяти як розвідники зблизька або атакувати наземні цілі, а також забезпечувати захисний екран від ворожих безпілотників.

Ситуація значно змінилася порівняно з тим, що було два роки тому, коли кілька українських любителів дронів використовували свої квадрокоптери для розвідки російських позицій. Є всі підстави очікувати, що еволюція й надалі відбуватиметься такими самими темпами, оскільки кількість безпілотників зростає до мільйонів і вони чимдалі більше домінують на полі бою. ■

texty.org.ua

ІСТОРІЯ ШІСТДЕСЯТНИКІВ КРІЗЬ ПРИЗМУ СУЧАСНОЇ ВІЙНИ: УКРАЇНСЬКИЙ ІСТОРИК ТА КУЛЬТУРОЛОГ РАДОМИР МОКРИК

Наша редакція побувала на презентації нової книги українського історика, культуролога, наукового працівника Інституту східноєвропейських студій на філософському факультеті Карлового університету в Празі, Радомира Мокрика — "Бунт проти імперії. Українські шістдесятники", яка була видана чеською мовою. Ми поспілкувалися з автором – ось що з цього вийшло.

Розмову провів: Олег Баланда

— Нещодавно Ваша книга "Бунт проти імперії. Українські шістдесятники" вийшла чеською мовою. В одному з інтерв'ю Ви згадали, що чеський рукопис переписали майже повністю. На скільки різняться український та чеський варіанти?

— Так, справді, книжка спочатку була написана чеською мовою. Вона була написана на основі дисертації, потім була повністю переписана під більш читабельний варіант. В результаті спершу вийшла українською. І ось лише тепер, власне, вдалося видати й чеську версію. Вона відрізняється достатньо суттєво – десь так у 60-70 сторінках. Я хотів використати цю можливість і розказати більше про історію України. Тобто це та ж історія шістдесятників, але в чеському варіанті є трохи більше загальноісторичних речей. Тут я більш детально розписую такі речі, як русифікація України, наприклад. Та якісь історичні події, які є зрозумілими пересічному українському читачеві, не будуть відомі в Чехії. Тож книжка трошки "розрослася". Але я думаю, що це лише добре.

— Що з досвіду шістдесятників корисне для українців сьогодні? Можна щось використати, на вашу думку?



Радомир Мокрик вивчав культурологію у Львівському національному університеті імені Івана Франка та модерну історію в Карловому університеті в Празі. Також навчався в Оксфорді. Від початку повномасштабного російського вторгнення викладає в Карловому університеті дистанційно, бо залишив Прагу й повернувся до Львова. У Львові викладає в Українському католицькому університеті

— Без сумніву. Я часто повторюю, що історія шістдесятників – це історія критичного мислення. Чим мені їхня історія важлива – йдеться про людей, які виростали в суспільстві соціальної пропаганди, фальші та брехні. І, фактично, лише завдяки критичному мисленню зуміли стати тим, ким стали. Рефлексуючи, обдумуючи те, що відбувається, роблячи власні висновки. Це урок на всі часи, тим більш актуальний у наш час, коли занадто багато дезінформації, перекручувань, пропаганди, й люди іноді тонуть у цьому. Ось вони є прикладом того, як у значно гіршій ситуації таки можна завдяки власному інтелекту, власній інтелектуальній відвазі залишатися адекватним і правильно сприймати те, що діється насправді в суспільстві. Тобто це уроки критичного мислення. Також це уроки етичні, уроки солідарності, тому що шістдесятники – це передусім люди, які вирізнялися взаємопідтримкою, які цю солідарність поширювали на свою спільноту, на інші спільноти, поширювали співдружність і спільну боротьбу народів зрештою. Мені здається, що це дуже актуальні речі станом на сьогодні. Адже якщо ми говоримо про те, що імперія повинна розпастися, то ці всі речі, власне, можна черпати у творчості, в діяльності шістдесятників та дисидентів.

— А от з огляду на історичне минуле Чехії хочеться провести паралель із деякими аспектами українських реалій. Зокрема, маю на увазі національне відродження в Чехії, як їм вдалося відновити чеську мову в понімеченому суспільстві. Скажіть, чи можемо використати чеський досвід у розв'язанні схожої проблеми, яку маємо в Україні зараз?

— Справді, українська спільнота, фактично, завершує етап цього національного відродження, чи навіть пробудження, який дуже багато спільнот, зокрема й чеська, пройшли наприкінці XX століття. Коли Іван Дзюба написав «Інтернаціоналізм чи русифікацію» у 1965 році, й вона потрапила через декілька років у російському варіанті на стіл одному ліберальному російському історику, то він, прочитавши про цю проблему русифікації в 1960-х роках, сказав, що українці займаються "первобитно-кам'яними" проблемами. Я ще мав можливість самого Івана Дзюбу запитати, що він думає про таку реакцію. І Дзюба по-своєму погодився, що це слушна



Zrození Disentu ("Бунт проти імперії")
Видавництво: Academia

думка, в тому сенсі, що через політику Російської імперії, згодом Радянського Союзу, ми були змушені в XX столітті стикатися з, дійсно, питаннями мови, ідентичності, національної культури. Тобто, власне те, через що вже пройшли більшість народів у регіоні Центральної та Східної Європи й, зокрема, Чехії. І зараз мені здається, що цей процес, власне, завершується. І, звичайно, є така закономірність історична саме в нашому випадку.

> *Історія шістдесятників – це історія критичного мислення*

З іншого боку, здається, що, зокрема, на тлі останніх двох років, Україна й українська спільнота можуть самі ділитися досвідом, а не шукати його в якихось старих зразках та інших спільнотах. Тому що Україна показала, що вона є суб'єктною й може диктувати і творити тренди, а не лише шукати зразки поведінки вслід за кимось.

— Постать Степана Бандери зараз навіть у чеському інтелектуальному середовищі є досить контроверсійною. Здебільшого його сприймають як поплічника нацистів, забуваючи той факт, що він фактично провів Другу світову в концтаборі. Очевидно, досі панівною тут є історична думка, створена ще за часів, коли сама Чехія була під впливом Москви. Чи Ви як історик вбачаєте якийсь суттєвий поступ проукраїнської візії щодо нашої історії?

— Ви абсолютно маєте рацію, постать Степана Бандери й так званих бандерівців неправильно трактовані часто в закордонному просторі. З наукового погляду це не відповідає тому, ким дійсно були бандерівці. Таке трактування агресивно використовувалося в пропаганді. Зокрема, в чехословацькій комуністичній пропаганді одразу після війни виходили пропагандистські матеріали, книжки, розкручувалися історії про рейди так званих бандерівців на територію Чехословаччини, про жертви тощо. І з бандерівців зліпили таке опудало агресивних націоналістів. Так продовжувалося й згодом. Ви знаєте вислови колишнього президента Мілоша Земана, інших політиків, які дуже багато спекулювали саме на питанні бандерівців і постаті самого Степана Бандери. Вони коментували часто ці урочистості, які відбуваються в Києві 1 січня щороку. Існував якийсь усталений наратив, виразно негативний, часто спрощений. Степан Бандера є дуже непростою постаттю, але його подавали часто в дуже однорідному світлі. Чи змінюється це? Виходять певні праці, є дослідники. Якщо ми говоримо про український інтегральний націоналізм, зокрема в чеському середовищі, то першим варто згадати Давіда Свободу. Він декілька років тому, ще до Великої війни, встиг видати книжку «Яблуко зі сталі» – велику монографію, дуже цікаво й добре написану. Там він пояснює логіку діяльності українських інтегральних націоналістів, ОУН(Б), зрештою, в міжвоєнний період. Свобода взагалі доклався дуже багато для того, щоб не те щоб відбілити постать Бандери, але пояснити деякі речі про нього. Цього надзвичайно бракувало. Є інші праці. Якщо не помиляюся, десь от зараз мала б вийти праця Миколи Посівнича – біографія Бандери. Вона вже виходила українською й зараз має вийти чеською. Це намагання пояснити й розказати повнішу версію біографії Бандери. Наскільки це може ефективно змінити цю масивну пропаганду, яка, фактично, майже 100 років уже крутиться навколо постаті

Бандери, я не беруся судити. Зрештою, якщо є бажання, можна дискутувати навколо постаті Бандери, але я б дуже хотів, щоб ці дискусії відбувалися на рівні не примітивної пропаганди, а предметної дискусії, ну й можна сказати, що якісь позитивні рухи в цьому напрямку є. Чи буде це ефективним? Наразі важко сказати.

— Як вважаєте, чи здатна культура запобігти такому явищу, як війна?

— Культура, як на мене, відіграє велетенську роль у політиці. Я б навіть сказав, що політика є частиною культури, по суті. І культура є часто підґрунтям для війни. Ми це яскраво бачимо на прикладі саме російської агресії проти України. Тому що, на моє переконання, всі ці тези, які ми чуємо від Путіна, Медведєва, інших представників російської держави – цю війну вони аргументують культурними речами. Вони говорять про історію, підкреслюють те, що Україна не має права на незалежність, на самобутність. Вони не вважають Україну культурним суб'єктом, відділеним від Росії. І це не є, власне, ідеєю ані Путіна, ані Медведєва. Ці речі культивувалися саме російською культурою в російському суспільстві дуже-дуже довгий час. Якщо ми подивимося, як мінімум, на XIX століття в російській культурі, то в літературі, зокрема, ви побачите ось це уявлення про меншовартісних українців, які так чи інакше повинні бути підпорядковані Росії тощо. Тобто, всі ці речі дуже часто ґрунтуються саме на культурі. Тож від того, як розвивається культура, згодом залежить дуже багато політичних рішень. Російська культура була заточена на те, щоб



Презентація чеського видання книги "Бунт проти імперії" в бібліотеці Вацлава Гавла в Празі. З автором дискутували україністка Тереза Хланова та Станіслав Туміс, керівники Інституту східноєвропейських досліджень при філософському факультеті Карлового університету

виконала своє базове завдання, не поширила гуманізм, людські цінності, не прищепила російському суспільству розуміння того, що така війна, жорстока війна, яка подекуди набуває геноцидних форм, це абсолютно щось неприпустиме. Тому, власне, російська культура проявилася, як на мене, тут в усій красі.

— Русифікація як метод геноциду українського народу – явище не нове. Чи можемо ми послуговуватися такими гучними дефініціями в контексті тотальної русифікації українського простору вже в часи Незалежності? Я маю на увазі журнали, книгодрукування, телебачення, шоубізнес тощо. І яким чином можемо запобігти її подальшим спробам, які обов'язково будуть в умовах постійної інформаційної війни з РФ?

— Русифікація, яка, без сумніву, ків. І тут є ще один дуже важливий аспект. Україна, як держава, будьмо відвертими, ніколи не цінувала й не розуміла достатню роль культури, мови, не культивувала достатньо ці речі, які б могли стати запобіжником багатьох дуже багатьох негативних явищ. Росія, навпаки, це розуміла ще в часи Російської імперії, згодом Радянського Союзу, і згодом вже в час існування Російської Федерації. Тому що русифікація 90-х років часто була наслідком банального — фінансових вливань. Як змінилась українська попкультура? Попкультура відіграє в цих площинах дуже важливу роль. І в Москві це дуже добре розуміли. Тому, фактично, після спалаху української незалежної культури, на початку 90-х, Росія рублем почала вичавлювати на маргінес українську культуру й замінила її російськомовною, за фактом — російською. Банально перекуповували популярних виконавців, які переходили з української на російську мову, на російський репертуар. Ефір заповнився російськими серіалами в телебаченні тощо. Тож, без сумніву, це все уроки, які треба переосмислити, зафіксувати. Саме зараз я про це пишу і сподіваюся, що ця книжка вийде і в Чехії, тому що це дуже важливі речі для розуміння. Це культурна колонізація й, зокрема, в пострадянський час, без сумніву, це треба зрозуміти. І ці запобіжники нарешті треба поставити, треба усвідомити, наскільки важливою є культура. Щоб не повторилася ситуація, коли в лютому 2022 року багато наших співвітчизників були шоковані, що Росія напала. Росія багато років готувалася до цього, й, зокрема, в культурному полі, форму-

> *Постать Степана Бандери й так званих бандерівців неправильно трактовані часто в закордонному просторі. З наукового погляду це не відповідає тому, ким дійсно були бандерівці.*

Україна була підкорена Росії й була в тому чи іншому сенсі завойована.

І навпаки, якщо ми говоримо про такі абсурдні тези, що культура поза політикою, то такого, звичайно, не буває. Навпаки, ми бачимо, що російська культура й ці культурні діячі, які намагаються говорити, що культура повинна бути поза політикою, вони, власне, забувають, що російська культура не тривала також і після проголошення Незалежності України, буде одним із розділів моєї майбутньої книжки. Я достатньо серйозно намагаюся вивчати це питання зараз. Йдеться про те, що коли така імперія, як Радянський Союз, розпадається, то колонізація не завершується. Інерція цієї імперськості триває. І це був яскравий приклад України 1990-х — 2000-х ро-

ючи єдиний культурний простір між Україною й Росією. На що українська держава не реагувала, будьмо відвертими, практично ніяк.

— А яке Ваше ставлення до українців, котрі досі зберігають сентименти до російської чи російськомовної культури? Що б Ви їм порекомендували?

— Вони мене дивують. З іншого боку я людина, яка все життя прокрутилася між Києвом і Львовом, згодом жив у Празі, і мені ніколи це не насаджувалось настільки інтенсивно, як людям у багатьох містах сходу, півдня чи півночі України. Але річ у тому, що російська культура все ж таки проявила себе "в усій красі". Ми бачимо, як Росія демонструє силу на окупованих територіях. Оце скидання українських пам'ятників, відновлення російських пам'ятників, відновлення топоніміки, поширення російської мови, як вони завозять російських вчителів, які розповідають українським дітям на окупованих територіях про "єдиний народ" і ось це все. Тобто, Росія використовує цю силу культури. І я думаю, що людина, яка це розуміє, мала б якось на це реагувати. В мене російська культура відверто викликає відразу. Тому що я не розумію, як можна в нас осінніми вечорами читати Пушкіна. Ці сентименти десь зберігаються. Є ностальгія у певної частини людей.

"Культура, як на мене, відіграє велетенську роль у політиці. Я б навіть сказав, що політика є частиною культури, по суті. І культура є часто підґрунтям для війни."

Але є і зворотна динаміка, хороший приклад – мер Харкова Терехов, який був людиною цілковито просякнутою російською культурою. Рік тому в одному з інтерв'ю на фоні перейменування вулиць він бідкався про те, що "Пушкіна ми ж і надалі будемо читати. Я звик, я в школі читав Пушкіна. І це частина моєї культури, моєї ідентичності". Минув ще рік, Харків далі товчуть росіяни. І Терехов підтримав усунення пам'ятників та перейменування вулиці Пушкінської. Тобто, мені здається, що найкращим аргументом працюють російські ракети. І сподіваюся, що саме такою є здорова реакція українців на те, що відбувається.

— Ціле XX сторіччя було надзвичайно травматичним досвідом для українців. Скажіть, як можна впоратися з цією травмою? Як усвідомити, зрештою, стокгольмський синдром, яким я для себе особисто пояснюю любов і сентименти українців до російської культури?

— З одного боку, XX століття було справді травматичним. З іншого боку, воно було героїчним століттям. Мені дуже подобається ремарка на відстані майже ста років. Є теза Володимира Винниченка про те, що українську історію не можна читати без брому. І десь 70 років після того, як Винниченко написав цю тезу, йому відповіла Ліна Костенко дуже простою тезою: а яку історію можна читати без брому насправді? Тобто, йдеться про те, що багато залежить від того, як ми дивимося на нашу історію, наскільки комплексно ми хочемо її побачити. Тому що ми маємо колосальну трагедію штучного голодомору, геноциду 1932-1933 років. Але ми не повинні забувати про тисячі-тисячі виступів проти, протестів окремих і масових, боротьбу. Боротьбу простого українського селянства проти цього геноциду, який відбувався. Ми можемо говорити, звичайно, про трагедію Другої світової війни, про колосальні втрати. Але ми можемо говорити й про бій воїнів Української повстанської армії, який був певним чином успішним, попри те, що, звичайно, він не міг, мабуть, призвести до постання Української незалежної держави, але він тривав і був дуже виразним. Ми можемо говорити про репресії проти дисидентів у повоєнний період, але також ми можемо говорити про те, що ці дисиденти стали основою незалежної України. Мені це видається дуже важливим — пам'ятати про те, що українська історія — це історія трагічна, але також і героїчна. Є маса прикладів, які спонукають до боротьби. І я впевнений, що добровольчий рух та опір, неймовірний опір 2022 року, який продемонстрували українці, він теж не виник просто так. Він виник на основі ось цих історичних речей нашої історичної пам'яті. Тому я намагаюся наводити фокус більше на якісь оптимістичні речі, хоча, звичайно, в нас попереду дуже багато викликів, травм, але одночасно маємо дуже багато досягнень.

— І повертаючись до локальної чеської історії, після початку повномасштабного вторгнення багато локальних бізнесів тут у Чехії, які використовували російські чи радянські маркери у своєму брендуванні, раптово змінили їх на українські. Але при детальнішому знайомстві з ними дуже легко розпізнати їхню справжню суть і, відповідно, максимальну віддаленість від української культури. Вони, скоріше, навпаки, спотворюють її образ. Як би Ви могли пояснити цей феномен? Яким чином варто реагувати на такі історії, коли ворог прикривається нашою айдентикою для досягнення власних цілей?

— Мені важко говорити про такі кейси, тому що я залишив Чехію саме в лютому 2022 року й можу це все спостерігати максимум крізь призму соціальних мереж. Але мене це загалом не дивує, це бізнес. Це люди, які намагаються прилаштуватися, перевзутися. Я думаю, що тут потрібна послідовна політика, пояснення, вичавлювання, викриття, якщо хочете. Це дуже марудна справа, тому що в такій ситуації немає рішення на всі випадки. З кожним конкретним кейсом треба розбиратися, пояснювати, поширювати інформацію. Я можу уявити, що це велетенський шмат роботи, з яким потрібно рутинно працювати.

— Останнє запитання стосовно інспірації для Вашої наступної книжки. Про що вона буде?

— Я планую дві книжки. Якщо дасть Бог і Збройні сили України, то буде книжка про цей радянсько-російський колоніалізм. Я хочу пояснити ці механізми, які використовували Росія й Радянський Союз. Це буде про переписування історії, русифікацію, викорінювання мови. Про вульгаризацію української культури. Про те, як нас втягували в цю історію про один народ і фіктивне братерство народів, якого насправді ніколи не було. І, відповідно, про дисидентів, які були, з мого погляду, антиколоніальним рухом. Я думаю, що дуже важливо нарешті назвати речі своїми іменами. Радянський Союз був імперією, нехай і своєрідною, але все-таки імперією, й використовував саме політику колонізаторів. ■

КУЛЬТУРНІ МОСТИ ЧЕРЕЗ КІНО: ЧЕХІЯ ТА УКРАЇНА РАЗОМ НА ЕКРАНАХ

Чеський кінематограф має давню та значущу історію, яка не лише вплинула на розвиток світового кіно, але й особливо відчутно позначилася на українській культурі. Обидві кінематографії мають багате минуле, пережили періоди розквіту й занепаду та протягом десятків років тісно співпрацювали й обмінювалися досвідом.

Текст: Юлія ГОРЧИНСЬКА

Вплив чеського кінематографа на український є невід'ємною частиною історії українського кіно, чеські майстри не лише надихають українських режисерів та акторів, а й впливають на їхні творчі підходи та стиль.

Перші кінотеатри з'явилися в обох країнах наприкінці 1890-х років, а вже на початку XX століття почали зніматися перші короткометражні фільми. Після Другої світової війни чеський кінематограф, який був цілком націоналізований, зіткнувся з комуністичною цензурою.

Фільми «Крамниця на центральній вулиці» Яна Кадара та Елмара Клоса, «Потяги особливого призначення» Володимира Шевченка завоювали міжнародні нагороди, демонструючи уміле поєднання комедії і трагедії. Зміна політичних відносин сприяла комерціалізації та новому поколінню кінематографістів, таких як **Ян Гржебейк та Петр Зеленка**. Вони принесли свіжі погляди і оригінальність в чеське кіно. Безумовного успіху досягли учасники «нової хвилі» - це кінематографічний рух, який приніс світові таких режисерів, як Мілош Форман та Ян Кадар, чиї фільми відзначалися глибокими соціальними коментарями та інноваційним підходом до наративу. Їх фільми справили значний вплив на молодих українських кінематографістів, які прагнули створювати подібні за стилем та тематикою твори. **Ян Кадар** висловлювався про необхідність глибокого занурення в історію та культуру, щоб зробити фільми більш резонансними та значущими. Він казав: *«Фільм має відображати дух часу, в якому він створений, але також і універсальні істини, які зрозумілі кожному»*. Про вплив «нової хвилі» на його творчість: *«Нова хвиля дала мені змогу виразити те, що було заборонено або пригнічено. Це був час, коли кінематограф став справжнім мистецтвом спротиву»*. Цим рухом режисери кинули виклик традиційним оповідним структурам та естетиці, досліджуючи теми сексуальності, політичних репресій та соціальних проблем з новим рівнем щирості та реалізму.



Кадр з фільму «Крамниця на центральній вулиці» (чеською: Obchod na korze), Яна Кадара та Елмара Клоса (1965 рік)

> *"Нова хвиля дала мені змогу виразити те, що було заборонено або пригнічено. Це був час, коли кінематограф став справжнім мистецтвом спротиву". **Ян Кадар***

Фільми цього періоду: «Любовні пригоди блондинки» Мілоша Формана та

> *"Як режисер, я завжди намагався бути вірним реальності. Але коли ти працюєш у системі, де існує цензура, ти мусиш навчитися говорити між рядками". **Мілош Форман***

«Інтимне висвітлення» Івана Пассера демонстрували питання особистої свободи та соціальної критики, які резонували з українськими глядачами у часи змін. Мілош Форман часто акцентував на важливості творчої свободи та на тих викликах, які він пережив працюючи в Чехословаччині. В одному з інтерв'ю він сказав: *«Як режисер, я завжди намагався бути вірним реальності. Але коли ти працюєш у системі, де існує цензура, ти мусиш навчитися говорити між рядками»*. Про соціальні коментарі в його фільмах: *«Мої фільми завжди були про людей, які проявляються у складних обставинах. Я прагну показати, як вони борються, не втрачаючи гумору та людяності»*.

З роками вплив чеського кіно на Україну зростав не тільки через спільні історичні виклики, але й через культурні зв'язки. Українські кінорежисери, такі як **Сергій Параджанов та Юрій Іллєнко**, перейняли від чеських колег майстерність монтажу. Їхні фільми характеризуються динамічною зміною кадрів, які використовуються для створення ритму, підкреслення емоцій та розповіді історії нелінійним способом. Щодо специфічних технік монтажу, **Іллєнко** заявляв: *«Монтаж для мене — це не просто техніка, це спосіб мислення. Кожен кадр, кожен перехід повинен відчувати пульс історії, дихання часу»*.

Яскравим прикладом є фільм Сергія Параджанова «Тіні забутих предків», який відзначається візуальною красою, поетичною атмосферою, використанням фольклорних мотивів та був створений завдяки впливу роботи режисерів Мілоша Формана та Їржі Менцеля.

«Під час зйомок "Тіней забутих предків" Юрій Іллєнко та Сергій Параджанов чимало сварилися через те, якою має бути операторська робота у стрічці: бурхливою й динамічною чи статичною. Зрештою, переміг Іллєнко, але Параджанов "мстився" йому в інших фільмах», — йшлося в статті «Як впізнати кіномову Кіри Муратової, Юрія Іллєнка та Сергія Параджанова. Візуальні цитати українських режисерів» (2020).



Кадр з фільму Сергія Параджанова «Тіні забутих предків», 1964 рік. Київська кіностудія ім. О. П. Довженка

Параджанов заявляв про свій кінематографічний стиль загалом: *«Я намагаюсь створити кіно, яке було б як поезія. Кожен кадр має малювати образ, кожен звук має малювати почуття»*.

Іван Пассер та Франтішек Влачіль використовували візуальну мову, насичену метафорами та символами, щоб досліджувати складні теми та створювати емоційно сильні образи. Цей підхід знайшов відгук у творчості **українського кінорежисера Сергія Лозниці**. Він прагне створити кіно, яке є не лише інтелектуальним, але й візуально вражає. Він часто говорить про важливість візуального аспекту у своїх фільмах: *«Для мене кіно — це перш за все візуальне мистецтво. Я вважаю, що кожен кадр має нести певний сенс і бути наповненим глибокими символами»*.

> *"Я намагаюсь створити кіно, яке було б як поезія. Кожен кадр має малювати образ, кожен звук має малювати почуття".*
> **Сергій Параджанов**

Чеський кінематограф завжди цікавився екзистенційними питаннями, такими як сенс життя, пошук ідентичності та боротьба з авторитарними режимами. Режисери часто використовували сатиру та чорний гумор, щоб критикувати соціальні та політичні проблеми свого часу. Ці риси перейняв у свою творчість **український кінорежисер Роман Бровко**. У своїх фільмах він використовує гумор, щоб досліджувати складні теми, такі як війна, національна ідентичність та людські стосунки.

Співпраця між чеським та українським кінематографом триває й досі. Щороку на кінофестивалях в обох країнах з успіхом демонструються фільми з сусідніх країн. Українські кінематографісти часто беруть участь у спільних проєктах з чеськими колегами. Сприйняття і адаптація сусідніх кіновпливів можуть виднітись у сучасних українських фільмах, які виражають подібні теми свободи, особистісного вибору. Наразі чеське кіно продовжує розвиватися, відображаючи зміни у суспільстві та політиці, що робить його не лише дзеркалом для власного народу, але й цінним ресурсом для міжнародної аудиторії. Його вплив на українську культуру і кінематографію залишається сильним, стимулюючи культурні діалоги та нові творчі вишукування. Українські кінорежисери продовжують черпати натхнення з чеської традиції, використовуючи її візуальні стилі, оповідні прийоми та тематичні дослідження для створення власного унікального кіно. ■

> *"Монтаж для мене — це не просто техніка, це спосіб мислення. Кожен кадр, кожен перехід повинен відчувати пульс історії, дихання часу".* **Юрій Іллєнко**

Iceland Liechtenstein Norway grants
Norway grants

ПРОФІЛАКТИКА БОЛЮ В СПИНІ ТА ЗАХВОРЮВАНЬ ОПОРНО-РУХОВОЇ СИСТЕМИ ЛЮДИНИ

Сьогодні людство зіткнулося з розповсюдженням хвороб опорно-рухового апарату як ніколи раніше. Ця проблема є актуальною й має велике значення в сучасному світі.

Оксана БУЦ, тренер медіаторів двосторонньої ініціативи "Покращення доступу до первинної медичної допомоги для найбільш маргіналізованих громад у Чеській Республіці" Státního Zdravotního Ustává

Розвиток технологій і сучасний спосіб життя впливають на наше здоров'я, спричиняючи зростання захворювань опорно-рухової системи. І більша частина цих хвороб – захворювання хребта. Біль у спині став справжньою проблемою людства, тому його ще називають хворобою століття. Про це говорить і статистика. За даними ВООЗ, захворювання опорно-рухового апарату як причина інвалідності та смертності посідає 4-те місце у світі після серцево-судинних, онкологічних хвороб та цукрового діабету. Міжнародне дослідження хвороб (Global Burden of Disease Study) визначило біль у спині як головну медичну причину зниження якості життя у всіх країнах світу. Виявлено, що приблизно третина населення планети (28,4%) у віці 20–69 років відчувають болі в спині, а понад 84% респондентів перенесли відносно тривалий перебіг болів не менше від одного разу впродовж життя.

Найчастіше біль у спині є наслідком професійної діяльності. Йдеться насамперед про людей, чия робота пов'язана з тривалим перебуванням у вертикальному положенні (працівники сфери обслуговування, вчителі, стюардеси тощо) або сидячому (водії, офісні співробітники тощо), а також люди, які займаються фізичною працею. З цією проблемою стикаються підлітки й діти. Вони багато часу проводять у сидячому положенні (навчання в школі, додаткові заняття, смартфони, комп'ютери). Малорухливий спосіб життя відіграє значну роль у формуванні захворювань опорно-рухового апарату. А лікування цих проблем складне, довготривале та дороге. В запущених випадках може скінчитися операцією та інвалідністю. Краще запобігти цій проблемі, ніж боротися з її наслідками.

Профілактикою хвороб опорно-рухового апарату є фізична активність. Всесвітня організація охорони здоров'я рекомендує дорослим щонайменше 150-300 хвилин помірної та інтенсивної активності на тиждень, зокрема людям із хронічними захворюваннями та інвалідністю. Підліткам

> *Найчастіше біль у спині є наслідком професійної діяльності... Малорухливий спосіб життя відіграє значну роль у формуванні захворювань опорно-рухового апарату.*

та дітям рекомендовано 60 хвилин активності на день. Це будь-яка фізична активність, що триває безперервно щонайменше 10 хвилин. Сюди можна віднести тривалі прогулянки, ходіння сходами, прибирання, скандинавська ходьба, ігрові види спорту, легке розтягування: йога, пілатес тощо.

Для дітей краще вибирати таку активність, яка відповідає їхньому віку та інтересам. Якщо йдеться про дошкільний вік, то треба заохочувати дітей до спонтанної рухової активності впродовж дня, шляхом реагування на їхні потреби. Вибирати ситуації, коли забезпечується спонтанне виникнення руху, поєднуване із задоволенням, переживанням від прочитаного, намальованого, побаченого. Тривалість та правила активності зумовлені віком, настроєм, втомою, розкладом занять на день тощо.

Для дітей молодшого шкільного віку проводять фізкультхвилинки під час уроків безпосередньо в класі. Фізкультхвилинки тривають 5-10 хв і проводяться при прояві ознак втоми – розумової або фізичної. Доцільно запропонувати дітям виконати прості вправи на розтягування в положенні сидячи і стоячи. Якщо діти перебувають у спортивній залі, то можна запропонувати виконати комплекс оздоровчих вправ тривалістю 15 хв.

Для дітей старшого шкільного віку в структуру заняття входять оздоровчі вправи, спрямовані на компенсацію м'язового дисбалансу як у положенні сидячи, так і в низьких положеннях. Тривалість 20 хв.

Те ж стосується і дорослих, які багато часу проводять у статичному положенні сидячи або стоячи. Потрібно обов'язково робити активні перерви з виконанням вправ для тих груп м'язів, які більше напружені впродовж роботи. Наприклад, виконання вправ для шийного відділу хребта при роботі за комп'ютером.

Також не забуваємо про правила пристосування робочих місць. Особливо це стосується школярів.

- Вибирайте стійкі та безпечні стільці.
- Відрегулюйте висоту сидіння. Стопа всією поверхнею торкається підлоги, стегна зігнуті під кутом 90°-120°. Відстань між переднім закругленим краєм сидіння й підколінною ямкою становить 5-10 см.
- Нижня частина спинки підтримує верхній край тазу, верхня частина спинки доходить до нижнього кута лопаток.
- Зігнуті у ліктях руки вільно лежать на поверхні столу.
- Між стегнами і стільницею достатньо простору для ніг, не менше ніж 10-20 см.
- Нахил поверхні столу залежить від діяльності, для читання й письма становить 35°.



Потрібно приділити увагу цьому проблемному питанню й запроваджувати ефективні заходи для покращення стану свого здоров'я та запобігання хворобам опорно-рухового апарату. Запобігти набагато легше, ніж потім лікувати наслідки. Важливо пам'ятати про важливість своєчасного профілактичного обстеження, а також регулярних фізичних вправ та виконання рекомендацій фахівців з медичної галузі. Турбота про своє здоров'я та професійна допомога – ось головні передумови запобігання появи болю в спині та його лікування. ■

Інформаційна підтримка здоров'я українців у Чехії

Telegram

Instagram

РАКЕТНИЙ ОБСТРІЛ ДРУКАРНІ В ХАРКОВІ. КУЛЬТУРНА СПІЛЬНОТА ЗВЕРНУЛАСЯ ДО УКРАЇНЦІВ

Внаслідок масованого обстрілу російськими військами Харкова 23 травня загорілася друкарня. Тут друкувало свої книжки, зокрема, й одне з найбільших українських видавництв Vivat.

Це один із найбільших типографських комплексів повного циклу в Європі. Там друкували книжки практично всі українські видавництва.

У Харківській обласній прокуратурі повідомили, що внаслідок влучання по друкарні семеро людей загинуло, ще 16 — травмовані. Всі постраждалі — працівники підприємства. За даними керівника облпрокуратури Олександра Фільчакова, в момент удару двома ракетами по підприємству там перебувало понад 50 працівників.

Реакція на злочин росіян

Після обстрілу росіянами друкарні Vivat культурна спільнота та громадські активісти закликали українців підтримати видавництво, купивши їхні книжки.

"Знищення друкарні в Харкові — це жахливе продовження культурного геноциду, який триває століттями", – написала журналістка Мирослава Барчук.

"Купуйте взагалі все, що під ворожим вогнем виробляється в Харкові", — звернулася вона до українців.

Письменниця і громадська активістка Світлана Поваляєва також закликала підтримати видавництво. "Дієве співчуття — це купувати книжки Vivat і не лише собі, а й бійцям у шпиталі та на фронт, бібліотекам та школам деокупованих міст і містечок, усім, хто потребує підтримки й захисту, бо книжка здатна захистити наш розум від розпачу, зневіри, нудьги та отруйних інформаційних впливів", — написала Поваляєва.

"Vivat, усім серцем із вами. Одне з найкращих, найпотужніших видавництв, а з мого досвіду, ще й найбільш людяне й чуйне в роботі з авторами. Відроджуйтесь із попелу, відновлюйтесь. А ми підтримаємо ваші книжки гривнею. Те, що потолоч воює з українською культурою — не метафора, а найбільш буквальна, брутальна реальність", — написала журналістка Олена Максименко.



"Російська ракета влучила в друкарню Vivat у Харкові. Це видавництво, яке видало мою книгу «Як не стати овочем». Будь ласка, підтримаймо команду й купімо їхні книги. Так, вони можуть дійти до вас нескоро, але це допоможе скоріше з'явитися новим книжкам, які Vivat зможе надрукувати, коли оговтається", — написала медіаекспертка Оксана Мороз.

Поради, що купити

Перекладачка, літературна критикиня, докторка філософії Гарвардського університету Ярослава Стріха розповіла про хороші книжки видавництва, які можна придбати, щоб його підтримати (нижче її пряма мова).

- Наприклад, ви й самі знаєте, яка в них дивовижна серія класики (редакторка серії — Ярина Цимбал), з коментарями, чернетковими фрагментами, несподіваним добором текстів, та ще й у цих яскравих кольорах, від яких рептильний мозок каже "це фрукта, це смачна фрукта, з'їж фрукту".

- Щоб не було так страшно зараз, можна згадати тих, хто виборював нам Україну за значно страшніших і безнадійніших обставин — скажімо, Vivat має видання «Дисиденти: Чути правду» (упорядник Вахтанг Кіпіані), де дисиденти розповідають про свій досвід збереження гідності й відваги у нелюдській системі. Чи, знов-таки, саме Vivat видав "Справу Василя Стуса".

- Якщо вам хочеться відволіктися від новин і трошки похвилюватися за вигаданих людей, то Vivat пропонує середньовічне високе фентезі Ірини Грабовської ("Зірки й кістки" і "Земля крилатих") чи перевидання "Лазаруса" Світлани Тараторіної (міське фентезі в Києві початку XX ст., де ксенофобні упередження імперії подано через метафору співіснування різних магічних істот).

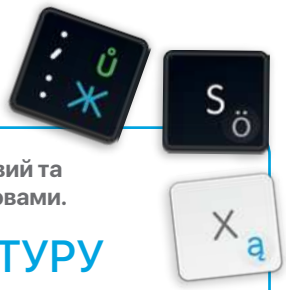
- Якщо вас заспокоює думка про культуру довгого тривання, то візьміть "Гамнет" Меггі О'Фаррелл — прекрасний роман про дружину Шекспіра. Чи "Лесю Українку. Книги Сивілли" Тамари Гундорової як нагадування, що хай би в яких страшних і глухих часах працювали наші письменники, вони переможуть, навіть за століття будуть читачі, які говоритимуть про них з інтересом і любов'ю, бо любові до своїх у нас завжди більше, ніж ненависті до нас — у наших ворогів.

- У них і електронок багато є, що доречно за нинішніх обставин і якщо ви волієте читати в електронці. ■

texty.org.ua

Замовити книги можна за посиланням: vivat.com.ua, або ж за QR посиланням нижче. Завдяки підтримці від Нова Пошта до 30 червня безкоштовна доставка

KEYOVERLAY.com
НАКЛЕЙКИ НА КЛАВІАТУРУ



Ми раді вам запропонувати простий, дешевий та швидкий спосіб як легко писати різними мовами.

НАКЛЕЙКИ НА КЛАВІАТУРУ

В асортименті інтернет магазину найдете понад 50 мов та різні мовні комбінації (наприклад чесько-українсько-російсько-англійська комбінація розкладок в одному). Пропонуємо наклейки різних форм, кольорів (від білого до люмінесцентного і навіть золотого) на прозорому, чорному чи білому фоні.

Для реалізації наклейок була вибрана найякісніша технологія друку та матеріал з високою фіксацією і низькою товщиною, що гарантує стійкість наклейки на клавіші та комфорт при друку. Усі стікери мають захисний шар (ламінування) для забезпечення їх довговічності. Завдяки універсальному формату, підходить для будь-якого типу та моделі клавіатури.

www.prelepkynaklavesnici.cz
info@prelepkynaklavesnici.cz
+420 721 751 155

English version:
www.keyoverlay.com

СКИДКА 20%
при закупівлі будь-яких наклейок та безкоштовна доставка при закупівлі над 500 Крон
Код для скидки: **porohy**



СУБОТНЯ УКРАЇНСЬКА ШКОЛА «ЕРУДИТ» В ПРАЗІ ЗАПРОШУЄ

- Бажаєте отримати українську освіту за кордоном?
- Ви хочете знати традиції та звичаї нашого народу?
- Ви готові наполегливо працювати над собою?

НАБІР УЧНІВ (1-11 класи).
В нас ви отримаєте документ державного зразка України.

Адреса:
Прага 1, ZŠ Uhelný Trh 4
www.erudyt.cz,
facebook.com/Erudyt,
susherudyt@gmail.com,
тел. +420 774 497 994



ТУТ МОЖЕ БУТИ ВАША РЕКЛАМА

Для більш детальної інформації контактуйте нашу редакцію:
uicr@centrum.cz

Для інтеграції та адаптації новоприбулих українців важливо підтримувати та зміцнювати психічне, фізичне та соціальне здоров'я, допомогти знайти себе та забезпечити комфортне життя.



В рамках ініціативи "Покращення доступу до первинної медичної допомоги для найбільш марґіналізованих громад у Чеській Республіці" реалізуються лекції з інтерактивними іграми для дітей та з практичними заняттями для дорослих.

МЕДІАТОР ДЛЯ УКРАЇНИ

Norway grants

SZÚ

- **ДОСТУПНІСТЬ МЕДИЧНОЇ ДОПОМОГИ**
- **ПІДТРИМКА МАЙБУТНІХ МАТЕРІВ ТА ДОГЛЯД ЗА НОВОНАРОДЖЕНИМИ**
- **ПСИХОЛОГІЧНА ПІДТРИМКА**
- **ПРОФІЛАКТИКА ІНФЕКЦІЙНИХ ЗАХВОРЮВАНЬ ТА ВАКЦИНАЦІЯ**
- **ХАРЧУВАННЯ**
- **ФІЗИЧНА АКТИВНІСТЬ**

слідкуйте за нами у соцмережах

Facebook

Instagram

Telegram

Для отримання більш детальної інформації пишіть на нашу електронну адресу: **ua.mediator@szu.cz**, або телефонуйте за номером: **+420 725 191 373**

Відвідування всіх заходів - БЕЗКОШТОВНО

Цей матеріал був створений в рамках двосторонньої ініціативи ДІОЗ та Фондів ЄЕЗ і Норвегії під назвою: "Покращення доступу до первинної медичної допомоги для найбільш маргіналізованих громад у Чеській Республіці".